

individualitáson semmit sem változtathat, mert «szabad akarat» nincs. A mi az állítás első részét illeti, a szerző kevésre látszik becsülni az emberben az öncselekvő, az önindító, a tulajdonképeni activ képességet, melynél fogva másra és maga magára is visszahathat s ez által belső átalakulásának egyik tényezője lehet. Ez az önnevelésnek az alapja. Szerzőnkél — a természettudományi tanok tulságos kiterjesztésénél fogva — az ember csak passiv lény, az öröklés és a körülmények mediuma, mely magától semmit sem tehet. Az akarat szabadságának kérdése pedig — legalább előttünk — nem látszik oly éles ellentétben állónak az öröklés tanával. Ha a szabad akarat alatt — melynek valóságát érezzük és ez nem csalódás — nem a pnszta önkényt, hanem a megdöntött elvek szerint való akaratot értjük, s szabadságunkat az elhatározást követő állapothoz s ebben öntudatunk kötetlenségéhez kapcsoljuk, a melyet az okok szerinti elhatározás kísér: a nevelés lehetőségét is tisztábban fogjuk látni s az ember nem tűnik fel annak a passiv, gyámoltalan mediumnak, melyet a determinismus csinált belőle, — e megjegyzésünkkel azonban a determinismusként jogos igazait nem akarjuk érinteni és kétségbe vonni.

Mint hogy azonban nem bírálatot, hanem csak ismertetést írunk, abba hagyva megjegyzéseinket, az élvezetes és tanulságos munkát olvasóinknak figyelmébe szívesen ajánljuk. T. G.

Zeitschrift für pädagogische Psychologie. Herausgegeben von Dr. Ferdinand Kemsies, Oberlehrer an der Friedrichs-Werderschen Oberrealschule zu Berlin. Berlin, Verlag von Hermann Walthers. 1899. I. Jahrgang Heft. 1.

A fentírt czímen a folyó év eleje óta új német folyóirat jelenik meg, mely azt a kettős feladatot tűzi ki maga elé, hogy egyrészt a pädagogiában érvényt szerezzen az újabb pszichologiai kutatás eredményeinek, másrészt a pszichologiai elmékedésnek minél több anyagot juttasson a gyakorlati pädagogus megfigyeléseiből.

A folyóirat feladatáról részletesen tájékoztatni kíván az előttünk levő első füzetnek «Fragen und Aufgaben der pädagogischen Psychologie» (a pädagogiai pszichologia kérdései és feladatai) című első cikke, melyet a folyóirat szerkesztője, Kemsies, írt. E dolgozat, mely különben egy a berlini «Psychologischer Verein» című társaságban tartott előadás reproductiója, egyike a leggyengébb programcikknek, melyeket valaha tudományos folyóirat élén olvastunk, és az e téren újabban mindenféle nagy mennyiségben felvetett kérdéseket alig képes egyetlenegy új szemponttal vagy feladatjelzéssel gyarapítani; egy rövid történeti visszapillantásában, melynek tárgya különösen Pestalozzi és

Herbart pædagiája, annyi felszínességet mutat, a mennyivel német pædagogiai írónál vagy épenséggel szerkesztőnél csak igen ritkán találkozzunk. A programczikk szerint a folyóirat tartalma a következőkre fog kiterjedni: 1. A normalis gyermek, illetőleg tanuló psychológiája; 2. a pathologicæ disponált gyermek psychológiája; 3. a szellem hygieniája, különösen az iskolában; 4. a pædagogiai psychologia története; 5. a pædagogiai psychologia határterületei (néppsychologia, állatpsychologia, physiologia, ismeretelmélet stb.); 6. könyvszemle, recenziók; 7. tudósítások iskolai és egyetemi személyekről és intézményekről, hatósági intézkedésekről, a berlini és borszlói psychologiai egyesületek üléseiről; 8. «Standesangelegenheiten» — azaz a tanítói rend ügyeinek — megbeszélése, mely, azt hiszi a szerző, helyet foglalhat a folyóiratban, a nélkül, hogy «a tudományos tendentia ez által kárt vallana.» — Látjuk, meglehetősen tarka programm.

Az előttünk levő első füzet a szerkesztő bevezető czikkén kívül még két értekezést hoz. Az egyik (Cohn J.-tól) «Was kann die Psychologie vom Pædagogen lernen?» (Mit tanulhat a psychologia a pædagogustól?) czímen néhány megfelelő példán kifejti, miképen egészítheti ki a tanító rendszeres megfigyeléssel és adatgyűjtéssel a kísérletező psychologus kutatását. A másik értekezés Gutzmann H.-tól való, a ki «Die Sprachlaute des Kindes und der Naturvölker» (A gyermek és a vad népek beszédhangjai) czímű czikkében megvilágítja azt a parallelismust, mely szerinte a gyermek és a vad népek nyelve között phonetikai tekintetben fennáll. Ez értekezéseken kívül tudósít e füzet a berlini és borszlói psychologiai egyesületek üléseiről a mult év utolsó hónapjaiban, ismertet egy norvégiai folyóiratban megjelent értekezést «a tanulók manualis ügyessége és intelligentiája között levő viszonyról», kisebb közleményeket hoz különböző német iskolaügyi intézkedésekről és végül folyóiratszemlét ad.

Be kell vallanunk, hogy az első füzet korántsem keltene bennünk nagy várakozást a folyóirat tudományos színvonala iránt, és különösen a szerkesztő beköszöntő értekezése kissé lehangoló kevesetmondó tartalmával. Ha mégis érdemesnek tartottuk, hogy a Magyar Pædagogia figyelmét felhívjuk e folyóiraatra, az nemcsak azért történt, mert a folyóirat a maga specialis céljaival mindenestre említésre méltó jelenség, hanem azért is, mert a kiváló munkatársak jegyzéke, melyet az új folyóirat is felsorol, némi biztosítékot nyújt az iránt, hogy idővel tartalmasabb lesz.

A Zeitschrift für pädagogische Psychologie évenként hat füzetben jelenik meg. Előfizetési ára egy évre 3 márka; egy füzet ára 1.50 márka.